



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

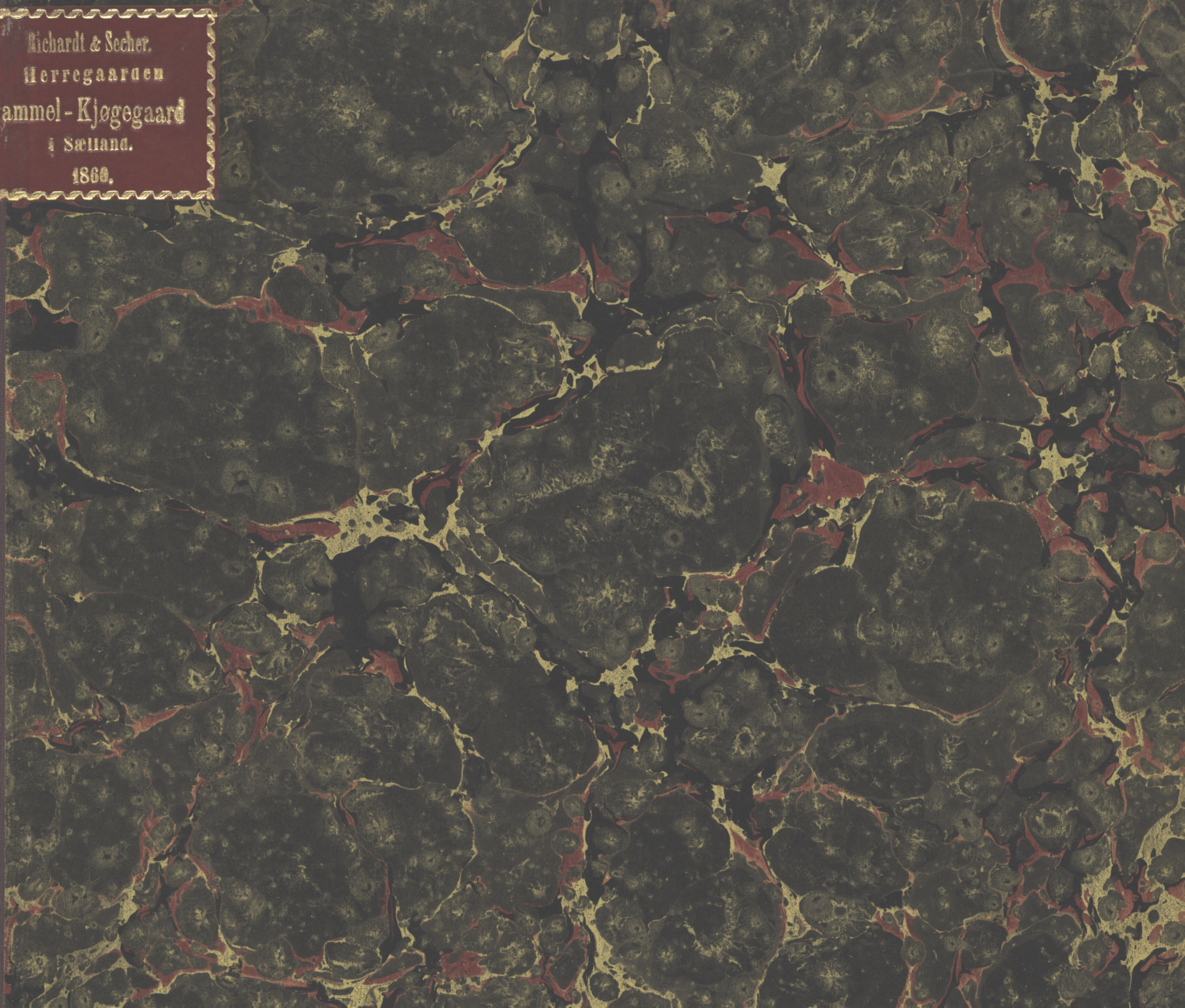
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Richardt & Secher.
Herregaarden
Gammel-Kjøgegaard
i Sølland.
1860.





F. Richardt del. Nordahl Grove lith.

C. A. Røstels Forlag

LW Tegner & Kittendorff^s lith. Inst.

GAMMEL = KJØGE GAARD

i Sælland.

GAMMEL-KJØGE GAARD

i Sælland.



Paa den nordre Bræd af den endnu temmelig anseelige Na, der gjør Grændsefjellet imellem Ramsø og Bjæverskov Herreder ligger Hovedgaarden Gammel-Kjøgegaard i Kjøbenhavns Amt, Ramsø Herred og Kjøge Landsogn, hvilket tidligere udgjorde et eget Sogn under Navn af Gammel-Kjøge. Naen løber igjennem et Engdrag, som i Oldtiden skal have været en Fjord, indskaaren af Havet. Disse Enge strække sig langt ind i Landet, og Sagnet fortæller, at man i gamle Dage kunde fra Fjorden igjennem Naer og Søer sejle lige op til Eggen omkring Ringsled. Paa Hovedgaardens vestlige Side ind ad imod Landet findes Spor af mange gamle større og mindre Vandløb, som paa forskellige Steder have gaaet igjennem Sognet. Imellem disse Naer og Søer have da nogle mer og mindre høje Bakker hævet sig. Den saakaldte Linnedskov laa den Gang som en D ude i Fjorden, og den Na, der her ender en høj Bakkerække, har da som Smaasøer hævet sig over denne Skov, som nu ligger paa en langstrakt, lav Bakke, omgivet paa de tre Sider af Enge. Fra denne Bakkerække, der er den højeste i Eggen, sjner man hinsides Havet Korset paa Frue Kirke og Spiret paa Frelser's Kirke. Disse Bakker løbe med nogle Dallavninger imellem, fra Gammel-Kjøgegaard's forrige Hovmarker over Dlbj, Gammel-Bellingegaard's, Ejbj, Spanager, Dalbj og Eversstrup Marker ind i Humleøre Skov. Naar

man er kommen igjennem den frugtbare men skovløse Egn imellem Kjøbenhavn og Kjøge, ser man vest for sidst nævnte By en rig Skovegn; thi denne Hovedgaard's Marker ere omkransede imod Vest og Syd af Skove, der høre til en af de største samlede Skovstrækninger i Sælland.

Paa det Sted, hvor denne Hovedgaard og Landsbyen Gammel-Kjøge ligger paa Naens Nord- og Sydside, har uden Tvivl i gamle Dage Byen Kjøge ligget spredt ad paa Fjordbrædderne, med Haver og Vænger imellem Husene, hvis aarsag man ogsaa af og til i Jorden støder paa gamle Mursten; ligeledes opgraves der stundum paa den saakaldte Kirkebanke, over hvilken Gaardens Frugthaver nu strække sig, Kridtsten af den gamle Kjøge Kirke, som har staaet her. Henimod Slutningen af det 13de Hundrebaar blev Kjøge By flyttet nærmere og nærmere ud ad Stranden til, og den Plads, Byen tidligere havde indtaget, tilfaldt da med dens Jorder og Vænger en Landsby, hvori der maatte allerede paa den Tid har været en Gaard, noget større end alle de andre. Før Udskiftningen laa Gammel-Kjøgegaard i Fællesskab med Landsbyen Gammel-Kjøge, og Gaarden fik ved Udskiftningen sin Del af Bymarkerne. Nørremarkerne ere en Del af Dlbj Mark, med hvilken By den ogsaa har ligget i Fællesskab; men allerede i Christen Skeels Tid skulle disse være udrebede fra

GAMMEL-KJØGE GAARD

i Sælland.

Olby Mark. Hestehavemarken i Herfølge Sogn er i Rasmus Carlstens Tid kommen under Gaarden; den udgjorde næmlig en Del af Nashøje Bymark og blev ved Udstiftningen udlagt til en liden Hovedgaard, der laa i Byen og af denne Ejer blev lagt under Gammel-Kjøgegaards Hovmark. Med Byen Kjøge ligesom og med Landsbyerne Olby og Dsemagle har Gaarden haft Fællesflak i Lyngen, hviaarsag den ogsaa ved Udstiftningen fik sin Del deraf. Udstillige Bænger har Gaarden faaet ved Kjøb i senere Tider.

Efter at have omtalt den Maade, hvorpaa Gaardens Marker ere bleve samlede, gaa vi nu over til dens Ejere, der dog kun ere meget ufuldstændig bekjendte. I Aaret 1356 overlod Baldemar Atterdag ved Magestifte 1 Dre Jord i Gamle-Kjøge, som han havde faaet af Hr. Niels, der var Drotsete (Droft), tillige med nogen Jord i Sierslev (i Stevns Herred) til Thure Clementson af Sierslev. I det følgende Hundrebaar har Witten Krumpen haft Ejendomme i Kjøgeegnen. I Aaret 1422 gav næmlig Niels kaldet Krumpen til Sor Kloster en Bejrmølle, der laa nord for Byen Kjøge, og 1428 nævnes Barshæl Krumpen af Gamle-Kjøge i en Dom. Kong Erik af Pommern paa Sællands Landsting lod tage over dem, som sad hjemme, naar Fjenden faldt ind i Landet. Om selve Nørre-Gammel-Kjøgegaards Ejere vides intet bestemt før Slutningen af det 16de Hundrebaar, da den tilhørte Jomfru Lisbeth Bille, der var en Datter af Jens Bille til Billesholm og Fru Anne Rønnev og født 1572. Hun opførte Hovedbygningen 1602 og boede paa Gaarden indtil sin Død 1633. Efter hende ejede Søsteren Jomfru Birgitte Bille Nørre-Gammel-Kjøgegaard, og ved dennes Død tilfaldt Gaarden den navnkundige Rigsråd Christen Skeel Albertsen til Ballø, som nedstammede fra hendes Fæder. Da han var død 1659, blev hans Datter Jomfru Birte Skeel, hvis Moder var Fru Birte Rud, Gaardens Ejerinde. Hun var født 1638 og ægtede i Aaret 1660 Christen Bernekov til Bidløse og Bils i Skaane, der to Aar i Forvejen havde mistet sin første Hustru Fru Else Kamel; han blev derved Herre til Nørre-Gammel-Kjøgegaard.

Christian Bernekov var en Søn af Hans Bernekov til Bidløse

og Fru Lisbeth Bille og født 1626. I sin Ungdom havde han efter Faderens Død været i Huset hos Henning Valkendorf, kom 1640 i Sorø Skole og rejste derefter fra 1646 til 1650 udenlands, i Lydsland, Holland, Frankrig og Italien. Da han var kommen hjem, blev han Hofjunker hos Kongen og giftede sig første Gang 1651. Efter Skaanes Afstaaelse gif han i Sveriges Tjeneste og blev omsider Vicepræsident ved Hofretten i Jönköping; men kort Tid efter døde han i Maj 1666 og blev begravet i St. Peders Kirke i Malmö. Hans Enke ægtede siden Grev Christoffer Parsberg, og efter dennes Død (1671) giftede hun sig 1682 med Knud Thott til Knudstrup og Gavns. Imedens hun var Enke efter sin anden Mand, havde hun en Tid i Sinds at sælge denne sin Hovedgaard. I December 1671 indgif hun næmlig dsaangaende en Overenskomst med Otte Krabbe til Holmegaard, den Gang Amtmand over Tryggevælde, Bordingborg og Møns Amter. I Følge det oprettede Skjøde skulde denne overtage Hovedgaarden med dens Marker, Nashøje Overdrev, Græsgangen i Søllerup o. fl. Bænger og nogle Huse under Gaardens Tagt, tilsammen 60 Lønder Hartkorn, samt følgende Gods: i Ramsø Herred, Høvelse (nu Højelse) Sogn, Skjensved By 3 Gaarde og 1 Gadehus, i Olby 11 Gaarde og 9 Huse, i Høvelse 1 Gaard, i Store-Salby 1 Gaard og 1 Gadehus og i Dsemagle Sogn og By 1 Gaard; i Lune Herred, Jerfte Sogn og By 1 Gaard og 1 Hus, i Ragsstrup Sogn og By 17 Gaarde og 16 Huse og Ragsstrup Vand- og Bejrmølle og i Rerslev Sogn og By 1 Gaard og 1 Hus; i Bjæverflov Herred, Sønder-Gammel-Kjøge By 6 Gaarde; 3 af disse var der tillagt Skov til 230 Svins Olden; samt 5 Gadehuse; i Herfølge Sogn, Nashøje By 14 Gaarde og Skov til 200 Svins Olden samt 8 Gadehuse og det Overdrev, som laa til Hovedgaarden; i Svansbjerg By 4 Gaarde, som Skov til 100 Svins Olden var tillagt; i Undeslev Sogn og By 1 Gaard med Skov til 20 Svins Olden og 1 Mølle; i Smorum Herred, Ballensbøl Sogn og By 1 Gaard og 2 Huse samt et Aalestade i Store-Bejle Na. Dette Skjøde er medunderskrevet af hendes Svoger Niels Rosenkrands til Holbækgaard, Overste for et sællandsk Regiment, og af hendes Broder Otte Skeel til Ballø. Dog gif Handelen tilbage;

GAMMEL-KJØGE GAARD

i Sælland.

og Fru Birte Skeel beholdt sin Hovedgaard. Hun forlod denne Verden i Aaret 1699, hvorpaa Gaarden tilfaldt hendes Søn af første Ægteskab Kjeld Christoffer Bernekov til Bidkølle, Ugerup, Ortofte og Rosendal, der var Overste for et Regiment svenske Dragoner og 1691 havde ægtet Fru Margrete Ascheberg, hvis Fader var den navnkundige svenske Feltmarskalk Rutger Ascheberg. Han var født 1663 og blev efter at have faaet Undervisning i Hjemmet Student i Lund 1675; derpaa opholdt han sig nogen Tid paa sin Gaard Rosendal indtil 1678, da han for Krigens Skyld drog til Jönköping. Fra 1682 til 1687 rejste han udenlands. Derpaa blev han Ritmester ved et Regiment i Pommern. Med de svenske Hjelpetropper fulgte han 1690 til Rhinen og bivaanede det følgende Aar Felttoget i Brabant imod Frankrig. Fra 1694 havde han Befalingen over et Regiment til Hest, hvilken Kong Wilhelm den tredie havde givet ham. Sex Aar efter blev han Overste for et svensk Dragonregiment og begav sig i den Anledning til Stockholm. Efter derpaa at have mønstret Regimentet blev han i December 1700 syg af en hidsig Feber i Kalmar, døde efter faa Dages Forløb og blev i August 1701 begravet i Christianskøbs Kirke. Han efterlod sig to Sønner og to Døtre; af disse arvede den yngste, Jomfru Birte Bernekov, født 1700, Nørre-Gammel-Kjøgegaard. Hun ægtede den svenske Rigsraad, Grev Johan August Meyerfeld, Generalguberner over Pommern og Rygen og Kansler for Universitetet i Greifswalde, som derved blev Ejer af Gaarden, der ved hans Død 1749 tilfaldt Sønnen Grev Karl Frederik Meyerfeld; han folgte den i Aaret 1777.

Kjøberen var Rasmus Carlsen, Ejer af den lille Hovedgaard, der laa i Sønder-Gammel-Kjøge, hvis Marker han nu lagde under den større Gaard. Efter hans Død 1789 tilhørte Gaarden hans Enke Ane Marie Christensdatter og Sønnen Christen Carlsen. Denne sidste, der blev adlet 1817, ejede Gammel-Kjøgegaard til sin Død 1818, hvorpaa den tilhørte hans Enke Elise Margrete Nyhuus, død 1857; hun havde den indtil 1835, da hun overdrog den til sin Søn Hoffægernester Hans Rasmussen Carlsen, som med

sin Hustru Klara Sofie, født Komtesse Juel-Wind-Frijs 1845 oprettede et Stamhus af Gammel-Kjøgegaard, hvis Besidder han endnu er. Paa samme Tid sluttedes der Overenskomst med Bønderne om Høveriets Ophævelse. Stamhusets følgende Besiddere skulle efter Stifterens Bestemmelse antage Navnet Lange.

Den nuværende Hovedbygning blev opført af Rasmus Carlsen, hans Enke og Søn og blev færdig i Aaret 1791. Sagnet fortæller, at da den var fuldført, saas en hvid Skikkelse at staa paa Tagrygningen og læne sig til den midterste Skorsten. Hvad denne Skikkelse egenlig vilde, vidste ingen; men Almuen mente, at sligt hentydede til, at Gaarden ofte skulde blive beboet af Enker. Med Hensyn til det medfølgende Prospekt maa det bemærkes, at de to Sidesløje, de sidste Levinger af den gamle Hovedbygning, Jomfru Elisabeth Wille havde opført, ere blevne nedrevne og andre opførte i Steden 1855—56. Lade, Stald og øvrige Udhuse ere byggede 1783. Gammel-Kjøgegaard har en støn Have, særdeles rig paa udmærkede Frugttræer; den er oprindelig anlagt af Christen Carlsen og meget udvidet og forskjøttet af hans Søn.

Da Stamhuset blev oprettet, udgjorde det samlede Hartkorn 506 Tønder, hvoraf Godset var 418 Tdr. I Aaret 1852 var det hele Ager og Engs Hartkorn 445 Tdr. 1 Skp. 3 Fdk. = $\frac{1}{2}$ Alb., hvoraf selve Hovedgaarden var 63 Tdr. = Skp. 1 Fdk. = $\frac{1}{8}$ Alb. Fæstegodsset var: 58 Gaarde med 366 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdk. $2\frac{1}{2}$ Alb.; 7 Lejehuse med = Td. 3 Skpr. 3 Fdk. = $\frac{1}{4}$ Alb.; 97 Fæstehuse med 14 Tdr. 4 Skpr. = Fdk. = $\frac{5}{8}$ Alb.; en Del af de til disse Huse hørende Jorder var lejet af Beboerne, imedens de havde selve Bygningerne i Fæste; end videre 6 Lejendehuse med = Td. 5 Skpr. 3 Fdk. $2\frac{1}{4}$ Alb. Ager og Engs Hartkorn. Af Husene vare i alt 41 jordløse. Af hele Godset hørte 125 Tdr. 7 Skpr. under Præsts Amt. Skovskjylden var 12 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdk. $2\frac{3}{4}$ Alb. Hartkorn, og Mølleksjylden 18 Tdr. 6 Skpr. Siden den Tid ere flere Gaarde blevne solgte til fri Ejendom, og Besidderen vil for Fremtiden sælge dem alle, efterhaanden som de blive fæstebelige. Nu udgjør Hoved-

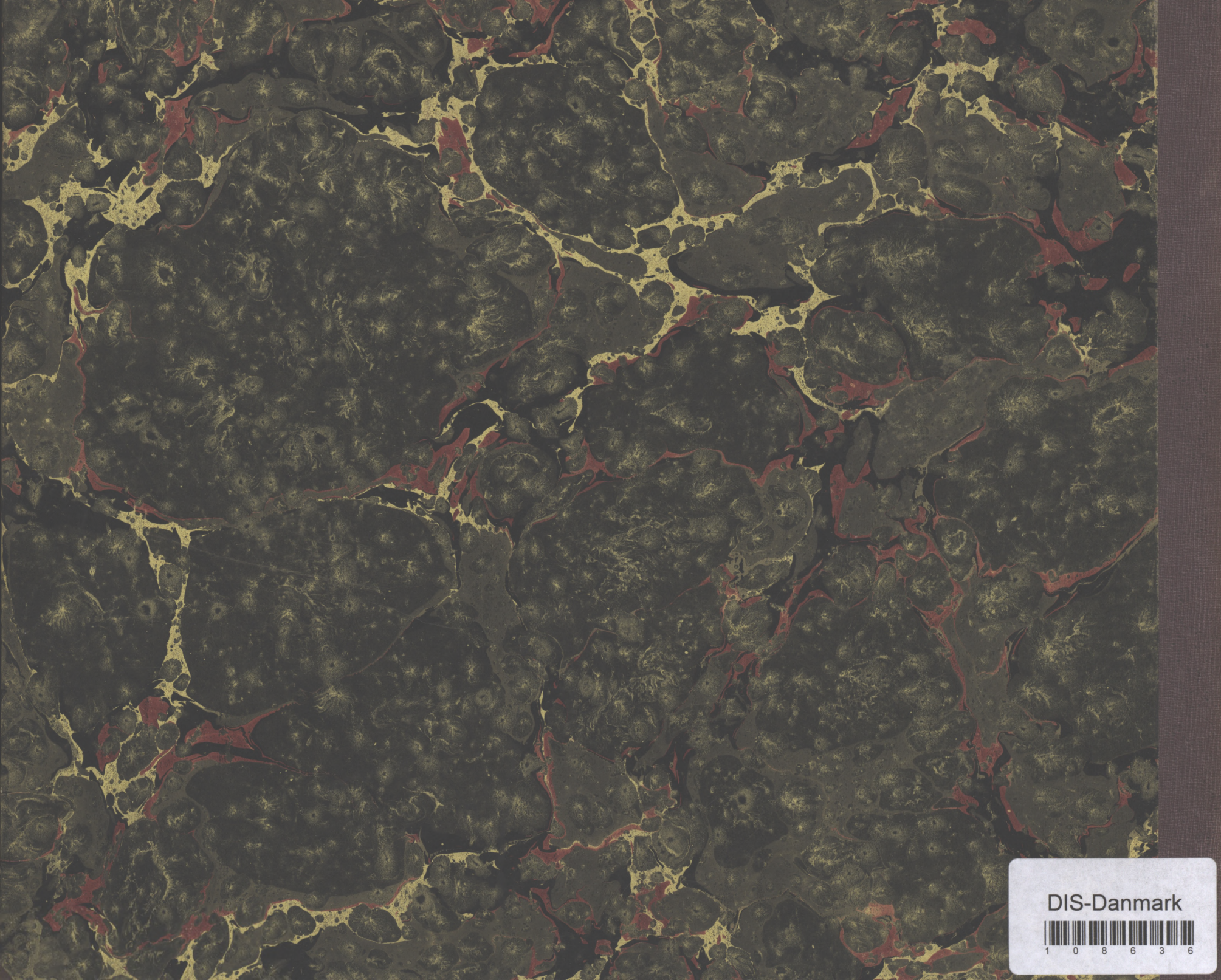
GAMMEL-KJØGEGAARD

i Sælland.

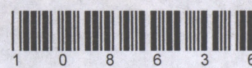
gaardens eget Hartkorn 84 Tdr. 6 Skpr., Bøndergodset 340 Tdr.; desuden er 1 Td. 2 Skpr. Hartkorn Hovedgaardsjord bortkøstet. Hovedgaardens Fladeindhold er 800—900 Tdr. Land. Skovene ere omtrent 900 Tdr. Land; de ligge i Præsts Amt. Til Stamhuset horer Karlstrup eller Ragstrup Kirke, der i sin

Tid blev kjøbt af Rasmus Carlsen. Liendehartkornet er 26 Tønder. Det samlede Hartkorn er saaledes nu 452 Tønder. Desuden ejer Stamhuset i Bankhæftelses-Obligationer 3,005 Rdlr. og i Fideikommis-Kapitaler for solgt Bøndergods 44,225 Rdlr.





DIS-Danmark



1 0 8 6 3 6